

Aktivitātes bibliotēkā — ieguvums ikvienam no mums

RTU bibliotēka, tāpat kā tuvākā vai tālākā nākotnē ikviena Latvijas bibliotēka, stāv liela un atbildīga darba priekšā — ilgos gados uzkrātais grāmatu, žurnālu u.c. iespieddarbu fonds jāpadara vieglāk pārskatāms ar nolūku atvieglināt un patērētājiem nepieciešamās informācijas atrašanu un pieejamību. Kā to izdarīt? — atbilde uz šo jautājumu tika meklēta arī bibliotēku automatizācijas problemām veiktajās konferencēs un semināros Zviedrijā, Somijā un Ungārijā, kurās piedalījies arī RTU Zinātniskās bibliotēkas direktore Aija Janbicka, tādēļ «Jaunais Inženieris» lūdza viņu dalīties savos iespaidos.

— No 11. līdz 13. aprīlim kopā ar deviņiem Latvijas bibliotēku pārstāvjiem piedalījās reģionālā Sorosa fonda un Eiropas komisijas rīkotā starptautiskā konferencē «Bibliotēku automatizācija Centrālajā un Austrumu Eiropā», kura notika Budapeštā. — stāsta Janbickas kundze. — Priekškonferenci «Bibliotēkas automatizācijas sistēmas izvēle» vadīja un tajā uzstājās speciālisti no Anglijas, Dānijas, ASV, Čehijas, Polijas un Albānijas, uzsverot galveno, kas jāņem vērā, izvēloties sistēmu. Piedalījās arī interesantā sekcijas darbā par retrospektīvo konversiju, t.i., dokumentu rekatalogizāciju — kartiņu katalogu pārvešanu elektroniskajā formā, bet ne automātiski visu, jo svarīgi ievadīt tikai vajadzīgo, izmantojot pēc iespējas mazāk darba spēka un ieguldot mazākus izdevumus. Ir dažādas konversijas metodes — gan ar skanēšanu, gan ar digitālo nolasišanu u.c., arī RTU bibliotēkā sākam domāt par grāmatu rekatalogizāciju.

Elektroniskā publicēšana — pretstata vai kolēģiāla forma drukātai informācijai?

10. un 11. jūnijā visu triju Baltijas valstu bibliotēku pārstāvji tika uzaicināti uz «Nordinfo» biroja un Somijas tehniskā informācijas centra kopīgi rīkoto semināru Otaniemi pilsētīņā Helsinku tuvumā par elektronisko publicēšanu.

— Semināra mērķis bija aplūkot pašreizējās tendences pasaulē, īpaši ziemeļvalstīs elektroniskās publicēšanas jomā, — stāsta RTU bibliotēkas direktore. — Tika skarti arī filozofiski jautājumi: vai elektroniskā publikācija ir pretstata vai kolēģiāla forma drukātai informācijai? Tika aplūkota arī tēma par maksu, jo pagaidām informācija datoros ir it kā nemateriāla veida.

Kā elektroniskā publicēšana maina bibliotēku un izdevēju funkcijas un lomu — arī šis jautājums interesē bibliotēku darbiniekus. Daudzi ir sākuši piedāvāt publicēšanu tikai elektroniskajā formā, tādēļ drukātā informācija no šiem izdevējiem vairs nenokļūst bibliotēkās. Bieži arī zinātnieki šādi publicē savus darbus, apejot izdevējus.

Trūkst informācijas par darbinieku publikācijām

Arī mūsu universitātē daži pasniedzēji ir aizskāruši problēmu par elektronisko publicēšanu, jo ir sagatavojuši savas grāmatas — gan zinātniskās, gan metodiskos materiālus, gan mācību literatūru — minētajā formā un piedāvā to mūsu bibliotēkai. Domāju, ka arī mēs varētu veidot serveri, kurā būtu ievietotas šīs publikācijas, un izplatīt tās tiklā mūsu lasītājiem.

Pašlaik bibliotēkā nodarbojamies ar «Alises» apakšsistēmu «Analitika», jo pēc bibliotēku automatizācijas projekta mums — un nevienam citam! — ir jāveido datu bāze par RTU mācībspēku un zinātnieku publikācijām. Pašlaik šie dati par laikposmu no 1958. gada ir apkopoti kartotēkā, t.i., apmēram 43 000 kartiņu, kuras ar laiku varētu pārnest datu bāzē. Aktuāls ir jautājums, kā patlaban saņemt pilnīgu informāciju par mācībspēku un zinātnieku publikācijām, jo atrast to saviem spēkiem nav iespējams. Pašreiz dažādus iespieddarbus iegūstam dāvinājuma veidā no autoriem vai iepērkam ierobežotā skaitā, bet bieži pat nezinām, ka šādi darbi iznākuši.

Otaniemi seminārā sastapos ar Linčepingas universitātes bibliotēkas direktori, kas pastāstīja, ka šajā mācību iestādē ir nodibināta elektronisko publikāciju izdevniecība. Mēs varētu sākt sadarboties, lai iegūtu pieredzi par šāda darba veikšanu.

Kā veicas kolēģiem Baltijas valstīs?

No 21. līdz 23. oktobrim Tallinā notika 5. Baltijas bibliotekāru kongress par tēmu «Neatkarības gadi un bibliotēkas Baltijā». Tajā piedalījās ap 100 bibliotēku darbinieku no visām trim Baltijas valstīm.

— Darbs noritēja divās sekcijās — zinātniskās un speciālās bibliotēkas un bibliotēku koordinācija un kooperācija, — stāsta A. Janbicka. — Nolasīju referātu par Latvijas akadēmisko bibliotēku asociāciju un tās darbību. Bija iespēja nodibināt ciešākus kontaktus ar kolēģiem Igaunijā un Lietuvā, pārrunāt kopīgas aktuālas darba problēmas. Viesojos mums radniecīgajā Tallinas Tehniskās universitātes bibliotēkā. Viņiem iedalīti lieli līdzekļi literatūras iegādei — 4 300 000 Igaunijas kronas, t.i., apmēram 200 000 Ls. Viņi par šo naudu pasūtījuši vairāk nekā 900 ārzemju žurnālu, ap 100 Krievijas žurnālu, arī savus — Igaunijas — izdevumus. Daudz iegādāta arī laba uzziņu literatūra — rokasgrāmatas, vārdnīcas.

Jaunumi Latvijas bibliotēku automatizācijā

— Jau vairāk nekā gadu astoņas lielākās Latvijas valsts nozīmes bibliotēkas strādā pie projekta ASV Melona fondam. Jūnijā aizsūtījām projektu un septembrī minētais fonds paziņoja, ka piešķir 830 000 \$ Latvijas bibliotēku automatizācijai.

Latvijas Zinātņu akadēmijas bibliotēkas direktora Karmiņa kunga vadībā vasarā tika izstrādāts vēl viens projekts — «Latlibnet», — Aija Janbicka informē «Jaunā Inženiera» lasītājus par darbu Latvijas akadēmisko bibliotēku asociācijā kā šīs asociācijas prezidente. — Tas izturējies ekspertīzi Valsts Vienotās informācijas un sakaru centrā, Izglītības un zinātnes ministrijas Informācijas tehnoloģijas padomē un vērtēts Nacionālā informācijas un tehnoloģijas padomē pie ministru prezidenta A. Šķēles, līdz iekļauts Latvijas investīciju programmā 1997. gadam. Saskaņā ar likumu par valsts pasūtījumu tiks rīkots konkurss par bibliotēku automatizācijas sistēmu piedāvājumu un tehnikas iegādi šiem projektiem. Domāju, ka līdzekļus bibliotēku automatizācijai nākamajam gadam mēs saņemsim un varēsīm sākt veidot vienotu Latvijas informācijas tīklu — sākumā augstskolu un zinātnisko bibliotēku starpā, vēlāk pieslēdzot tam arī publiskās bibliotēkas.

Periodiskie izdevumi 1997. gadam pasūtīti

— Esam pasūtījuši laikrakstus un žurnālus 1997. gadam, — stāsta bibliotēkas direktore. — Par 5600 latiem mēs saņemsim 89 Krievijas un 32 Latvijā iznākošos zinātniskos žurnālus, kā arī 4 izdevumus svešvalodās un 24 laikrakstus. Izvēle notika, konsultējoties ar pasniedzējiem un vērtējot iepriekšējā gada žurnālu izmantošanu. Mūsu lasītāji — studenti un mācībbspēki — labprātāk lasa izdevumus krievu valodā, acimredzot trūkst svešvalodu zināšanu.

Par Sorosa fonda šogad piešķirtajiem līdzekļiem — 15 000 \$ — esam pasūtījuši apmēram 150 grāmatu un 34 žurnālus ekonomikā, arhitektūrā, svešvalodu apmācībā, kā arī rokasgrāmatas un uzziņu literatūru (pasūtījumu varējām izdarīt tikai sponsora norādītajos virzienos).

Vēl jaunums ir zinātniskās literatūras lasītavā — tur ir uzstādīti trīs no Sorosa fonda projektu konkursā iegūtajiem datoriem darbam «Internet» tīklā.

Oktobrī saņēmām dāvinājumu no Manchesteras Metropolitēna universitātes bibliotēkas — pāri par 1000 lietotu grāmatu par tekstilnožari, amatniecību un dizainu. To izkārtoja Tekstila un apģērhu tehnoloģijas institūta docents Krieviņa kungs, kas bija šajā universitātē viesojies. Lai gan šīs grāmatas izdošanas gadu ziņā ir jau pavecas, tomēr pasniedzēji ir ļoti priecīgi un uzskata, ka ieguvuši mācību procesā noderīgus izdevumus, no kuriem var smelties nepieciešamo informāciju. Kad būsīm grāmatas ievadījuši elektroniskajā katalogā, rīkosim šīs literatūras izstādi.

Nobeidzot savu stāstījumu par jaunumiem RTU bibliotēkā, Janbickas kundze aicina studentus un pasniedzējus aktīvāk izmantot jau agrāk «Jaunā Inženiera» slejās pieminēto datu bāzi «Current Contents», kas aptver rakstus RTU atbilstošās nozarēs no vairāk nekā 900 ārzemju žurnāliem.

Ize Štrodhaha